

**Рівненський державний
гуманітарний університет**

**Актуальні питання
психологічної науки**

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 17

Рівне - 2023

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. Вип. 17. Рівне: РДГУ, 2023. 106 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Ставицька О.Г. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 6 від 22 червня 2023 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

- самому вірити і показувати те, що травму можливо пережити;
- пам'ятати, що частині дітей з різних причин не вдасться упоратися із наслідками травматичного стресу самостійно, і вони потребують професійної допомоги;
- у разі вашого хвилювання за стан дитини або тривалості незвичної поведінки дитини понад місяць – звернутися по допомогу до психолога.

Таким чином, психологічний супровід соціально-психологічної адаптації вимушено переселених дітей вимагає особливої уваги з боку психолога.

Список використаних джерел

1. Коротюк З.М., Демидась С.Р. Методичні рекомендації щодо організації та надання психологічної допомоги дітям та сім'ям вимушених переселенців. Тернопіль.2018. 19 с.
2. Мельник Л.А.. Психосоціальна допомога внутрішньо переміщеним дітям, їхнім батькам та сім'ям з дітьми зі Сходу України. К. ТОВ «Видавничий дім «Калита». 2015. 72 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ МОЛОДІ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Даєр Ірина, здобувач ОС «магістр», 1 курс, РДГУ

Керівник: Главінська О.Д., кандидат психологічних наук, доцент

Сьогодення вимагає від кожного з нас володіння компетенціями та уміннями, які дозволять ефективно вирішувати надскладні завдання у найрізноманітніших сферах життєдіяльності, не зважаючи на екстремальність ситуації, в якій ми перебуваємо. Для означення такої людської здатності у психології широко використовуються такі терміни як «життєздатність», «життєстійкість», «стресостійкість», «психологічна пружність», «копінг». Але останнім часом все частіше у ситуаціях збереження особистісного потенціалу, прийняття ефективних рішень та активного руху вперед, не зважаючи на екстремальність життєвих обставин, говорять про резильєнтність особистості. Хоча до сьогодення у психології відсутній єдиний підхід до визначення цього поняття, але нам імпонує визначення резильєнтності Л. Адаменко: «Резильєнтність - це здатність людини зберігати цілісність та стабільність свого фізичного та душевного стану в складних життєвих обставинах, і пристосовуватися в позитивному ключі до потенційно травматичних подій, використовуючи при цьому нові форми поведінки, що сприятимуть успішному існуванню в соціумі» [1, 6].

У сучасній психологічній науці можна виділити щонайменше три основних підходи у розумінні резильєнтності. Зарубіжні та вітчизняні науковці визначають її як здатність чи особистісну рису (A.Dulin, W.Tan, S.Caldeira & F.Timmins, Л.Адаменко, О.Басенко, С.Кравчук, Г.Лазос, О.Морозова, В.Чорнобровкіна, та ін.), чи процес (K.Rudzinski, A.Sisto, S.Caldeira & F.Timmins, О.Когут, Г.Лазос, В.Панок, О.Хамініч та ін.), або ж як позитивну адаптацію до змінених умов (G.Aburn, S.Caldeira & F.Timmins, B.Sanderson & M.Breuer, С.Кравчук, О.Сорока, Л.Коробка, Х.Колесник, О.Романчук, О.Хамініч та ін.). Е.Грішин, узагальнивши основні підходи та трактування резильєнтності у сучасній психології, пропонує розглядати її як «психологічний ресурс особистості з подолання стресу та адаптації після травмуючих обставин до нових умов життя, що забезпечує її повноцінне функціонування». Цей ресурс обумовлений регулятивними, когнітивними, емоційними та соціально-поведінковими якостями та здатностями особистості [3, 77].

Психологічними факторами розвитку резильєнтності особистості, зважаючи на подане вище визначення, можна вважати її цілеспрямованість (спрямованість життя на певну мету, визначення пріоритетних цінностей, мотивація успіху), позитивний емоційний стан (переважання позитивних емоцій над негативними, самоконтроль та саморегуляція емоцій), життєстійкість, самоефективність, адекватну самооцінку, активні копінгі (планування діяльності, формування почуття узгодженості життя і професійної діяльності), соціальну підтримку (добрі стосунки в колективі, наявність партнерів та друзів, можливість звертатись за підтримкою до інших), когнітивну гнучкість, високу духовність та оптимізм.

Результати наукових розвідок [2] вказують на те, що резильєнтність формується на різних рівнях – індивідуальному, сімейному та соціальному, представленому різними соціальними інститутами, до яких входить особистість. Індивідуальний рівень забезпечує пошук сенсу життя та чітких ціннісних орієнтирів, розвиток оптимізму, моральних якостей, емоційної стабільності та когнітивної гнучкості, роботу зі страхами, наявність соціальної підтримки. Сімейний рівень сприяє розвитку індивідуально-психологічних особливостей особистості, її самооцінки та соціальних компетенцій – встановлювати ефективні соціальні контакти, обирати активні копінгі. Внесок соціальних інститутів, серед яких особливе місце займають заклади освіти, у розвиток резильєнтності особистості полягає у створенні сприятливих умов навчання та виховання, а саме відкритості новим стратегіям і технологіям навчання, атмосфери довіри і підтримки усіх учасників освітнього процесу. Використання в освітньому процесі закладу вищої освіти активних методів, сучасних технологій та засобів навчання

сприятиме особистісному удосконаленню майбутніх фахівців, формуванню того психологічного ресурсу, який є основою резильєнтності особистості.

Отже, резильєнтність дозволяє особистості не лише зберегтися в умовах стресу, а й ефективно працювати та взаємодіяти з соціумом, досягти психологічного благополуччя. Це складний динамічний процес, який має певні етапи та рівні. Освітнє середовище закладу освіти відіграє у ньому важливу роль шляхом створення сприятливих умов навчання, виховання та соціальної підтримки усіх учасників освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Адаменко Л.С. Актуальні підходи до проблеми дослідження психічної резильєнтності. *Питання психології. Вісник Національного університету оборони України*. 2020. № 5 (58). С. 5-14.

2. Голянська Л. Формування резильєнтності в підлітковому віці в умовах школи інтернату. *Кривий Ріг*, 2021. 72 с. <http://surl.li/mkheq>

3. Грішин Е. Резильєнтність особистості: сутність феномену, психодіагностика та засоби розвитку. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. Вип. 64, 2021. С. 62–81. <http://surl.li/mkhnj>

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ПСИХОЛОГА У ШКОЛІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Дивульська Катерина, здобувач ОС «магістр», 1 курс, РДГУ

Керівник: Хомич І.С., старший викладач

Війна стала величезною бідой українського народу, вимагаючи від людини стійкості, витривалості та компетентності, відповідальності, готовності до самостійного вирішення проблем, все це стає підґрунтям для безкінечного розвитку стресів, від яких особливо страждає молоде покоління українців.

Оновлений зміст освіти, базується на її гуманізації, через це роль шкільного психолога стала є невід’ємною її складовою. Тобто, результати дослідження розширюють наукові уявлення про становлення професійної компетентності практичних психологів у школі та готує їх до роботи в умовах воєнного стану.

Мета дослідження полягає в теоретичному дослідженні особливостей роботи психолога у школі в умовах воєнного стану.

Динамічні кардинальні зміни в системі освіти України, новий виток яких розпочався із-за війни, зумовлені утвердженням демократичних процесів, загальними реформами в суспільстві, а особливо в освітній сфері.

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Індивідуальна та групова робота з дітьми-переселенцями.....	4
Артемова О. Компетенції фахівців для надання допомоги вимушено переселеним особам, сім'ям з дітьми.....	9
Бабак К. Особливості соціальної адаптації дитини до шкільного навчання..	11
Демчук О. Сутність автентичності у психологічному просторі	13
Павелків В. Вплив соціальних мереж на формування нових молодіжних субкультур	15
Павелків В., Оборська А. Використання методів арт терапії у процесі реабілітації девіантної поведінки поранених військовослужбовців	18
Павелків В., Приступлюк С. Психокорекція агресивної поведінки підлітків засобами арт-терапії.....	20
Романюк В. Психічна травма особистості: психофізіологічні та клінічні аспекти	22
Рудюк О. Особливості професійної підготовки майбутніх психологів	25
Басалига Т. Метод десенсибілізації (EMDR) як засіб подолання посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у учасників збройних конфліктів	27
Борак О. Життєстійкість у системі професійно важливих якостей майбутніх психологів.....	30
Войціховська Я. Психологічні аспекти професійного становлення майбутнього фахівця.....	32
Гаврилюк О. Клієнт-центрована психотерапія К. Роджерса у роботі з людьми з відхиленням у психічному розвитку	34
Гаврилюк О. Особливості самоставлення як чинник ефективності комунікації у юнацькому віці	37
Ганцева М. Психологічні прояви тривожності у студентської молоді під час воєнних дій.....	39
Горбатюк О. Особливості профілактики девіантної поведінки у підлітковому віці	41
Гуцало А. Психологічна допомога вимушено переселеним особам, сім'ям з дітьми.....	43
Даєр І. Психологічні основи розвитку резильєнтності молоді в умовах закладу вищої освіти.....	45
Дивульська К. Особливості роботи психолога у школі в умовах воєнного стану	47
Єфімова М. Психологічна допомога постраждалим дітям внаслідок військового конфлікту в Україні	50
Загородський Д. Психологічні чинники прояву любові у подружніх парах ..	53

Зінчук І. Особливості роботи психолога з дітьми з особливими потребами старшого дошкільного віку.....	55
Ковалець А. Дослідження психосоціальної стійкості до стресу у здобувачів вищої освіти.....	57
Конончук А. Сім'я як чинник становлення самооцінки особистості.....	60
Котляр О. Аналіз самотності як соціально-психологічного явища	62
Котляр О. Психологічні особливості переживання самотності в юнацькому віці	64
Лашта А. Асертивна поведінка як адаптивна копінг-стратегія в юнацькому віці	68
Лісняк Б. Вплив засобів масової комунікації на рівень тривожності в умовах воєнного часу	69
Максимюк В. Соціально-психологічні чинники життестійкості онкологічно хворих осіб.....	72
Михайлова А. Психологічний супровід обдарованих дітей в закладах освіти.....	74
Мартюченко К. Фасилітація як феномен у вітчизняній психологічній науці	77
Мовчко О. Копінг-стратегії як інструмент подолання наслідків стресу	80
Панова О. Проблеми психологічного вивчення вітчизняної сфери трудової зайнятості.....	81
Парфенчук О. Соціально-психологічна профілактика конфліктної взаємодії старших підлітків	84
Парчук Т. Психологічна готовність молоді до сімейного життя	86
Семенюк В. Психологічний супровід дітей раннього віку із загальною затримкою мовленнєвого розвитку	88
Ткач У.-М. Соціально-психологічні особливості особистості підлітків з девіантною поведінкою	90
Ткачук О. Психолого-педагогічна технологія як ефективний метод зниження підвищеної сугестивності у підлітковому віці	92
Томко М. Діагностика та корекція емоційних порушень у дітей старшого шкільного віку.....	94
Циценя Д. Методи діагностики соціального інтелекту майбутніх психологів	96
Шевчук А. Подолання підвищеної тривожності підлітків методами когнітивно-поведінкової терапії.....	98
Шепель Т. Залежність ступеню емоційного вигорання лікарів від особистісних змінних (на прикладі локусу контролю та професійної мотивації).....	102
Зміст	105

Електронне видання

Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства

Випуск 17

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Формат 60x80/16. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 5,4.